

ŠVEITSI-EESTI
koostööprogramm

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

KESKKONNAAMET

Looduskaitse tulemuslikkuse hindamine

Keskkonnaamet

Kirikuraba looduskaitseala

2025

Liggi Namm

PAME hindamismetoodika valmis Euroopa Liidu rahalisel toetusel tehnilise abi rahastamisvahendi kaudu ja koostöös Euroopa Komisjoni struktuurireformide toetamise peadirektoraadiga.

Üldinfo

Küsimus	Vastus
Kaitstava loodusobjekti nimi	Kirikuraba looduskaitseala
KKR kood	KLO1000618
Asukoht (maakonnad)	Jõgeva ja Tartu maakond
Kaitse alla võtmise aeg (ala moodustamise aasta)	Looduskaitseala moodustati 2013. aastal. Osa sellest (Kiriku raba) võeti kaitse alla 2005. aastal metsise püsielupaigana.
Vöönd(id):	
loodusreservaatide arv	0
loodusreservaatide kogupindala	0
sihtkaitsevööndite arv	2
sihtkaitsevööndite kogupindala	389,1 ha
piiranguvööndite arv	1
piiranguvööndite kogupindala	57,6 ha
IUCN kategooria(d)	IV, VI
Natura 2000 võrgustiku alad	Kirikuraba loodusala
Kaitseala valitseja	Keskkonnaamet
Kogupindala (ha)	446,7
Maismaa pindala (ha)	446,7
Eraomandis oleva maa pindala (ha)	13,8
Kaitsekorralduskava nimi	Kirikuraba looduskaitseala kaitsekorralduskava 2017-2026
Kaitsekorralduskava tegevuskava periood	2017-2026
Tulemuslikkuse hindaja nimi	Liggi Namm
Tulemuslikkuse hindamise aasta	2025
Tulemuslikkuse hindamise kuupäev (pp.kk.aaaa). Kui hindamistabelit on värskemate andmete põhjal täiendatud, lisada ka uuendamise kuupäev ja vastava küsimuse number.	01.12.2025
Eelmise hindamise aeg (pp.kk.aaaa), s.h METT hindamine	
Loodusobjekti esile tõstmist vääriv tähtsus või eripära piirkonna, Eesti või Euroopa kontekstis* (*täita asjakohasusel)	

Hindamistabel

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
üldine	üldine	Kas alal on (ajakohane) kava?	Jah, alapõhine kaitsekorralduskava, lisaks kohalduvad liigikaitsekava(d) ja/või elupaiga tegevuskava(d)	EELIS	Lisaks alapõhisele kaitsekorralduskavale on soode tegevuskava, kanakulli kaitse tegevuskava ning metsise kaitse tegevuskava eelnõu.
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks olevate liikide esinemise/seisundi info oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud $\geq 90\%$ väärtustele	kaitsekorralduskava, Riigi Teataja	
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks (kaitse-eesmärgiks) olevate elupaikade seisund oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud $\geq 90\%$ väärtustele	kaitsekorralduskava, Riigi Teataja	
planeerimine	seisund	Milline on liikide seisundi andmete usaldusväärsus ja kvaliteet?	Väga hea - $\geq 90\%$ seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	kaitsekorralduskava	
planeerimine	seisund	Milline on elupaikade seisundiandmete usaldusväärsus ja kvaliteet?	Väga hea - $\geq 90\%$ seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	kaitsekorralduskava	
planeerimine	seisund	Kas eelmisel kaitsekorraldusperioodil/selle kaitsekorraldusperioodi algul tuvastati andmelünki, mis takistasid lähteolukorra (kaitseväärtuste seisundi) kindlaks määramist?	Olulised andmelüngad puuduvad/ei ole asjakohane	kaitsekorralduskava, EELIS	
planeerimine	survetegurid	Kas ala kõigi kaitseväärtuste osas on survetegurid (otsesed negatiivsed mõjutegurid) tuvastatud?	Survetegurid on kindlaks määratud kõigile (100%) kaitseväärtustele (kui asjakohane)	kaitsekorralduskava	Kaitsekorralduskavas on kasutatud mõistet "mõjutegur". Osade kaitseväärtuste kohta on öeldud, et negatiivsed mõjutegurid puuduvad ja täiendavaid tegevusi pole vaja teha.
planeerimine	survetegurid	Kas survetegurite olulisus ja ulatus on kindlaks määratud?	Survetegurite ulatus ja olulisus on kindlaks määratud kõikide kaitseväärtuste ja survetegurite puhul	kaitsekorralduskava	
planeerimine	survetegurid	Nimeta ala kõige olulisemad survetegurid?	inimtekkelised veerežiimi muutused	kaitsekorralduskava	kuivenduskraavid
planeerimine	survetegurid	Kas arvesse on võetud ka väljastpoolt kaitseala tulenevaid survetegureid?	Kaitseala piiridest väljastpoolt tulenevaid survetegureid on arvestatud osaliselt.	kaitsekorralduskava	Väljaspool kaitseala olevaid survetegureid on nimetatud ja mõnevõrra selgitatud nende mõju, kuid planeeritud meetmed (tegevused) on kaitseala piires.
planeerimine	eesmärgid	Kas ala elurikkusega seotud kaitseväärtustele on seatud kaitse-eesmärgid?	Ala-spetsiifilised kaitse-eesmärgid on seatud kõikidele kaitseväärtustele	kaitsekorralduskava	
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitseväärtuste kaitse-eesmärgid määratlevad elupaikade ja liikide soovitava seisundi?	Kaitse-eesmärkidega täpsustati kõigi elupaikade/liikide soovivat seisundit. Sihtväärtused on nii kvantifitseeritud kui ajalisel piiritletud.	kaitsekorralduskava	

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärgid on seatud ka muudele kaitseväärtustele kui otseselt elurikkust puudutavatele kaitseväärtustele?	Ei ole asjakohane (alal puuduvad vastavad kaitseväärtused)	kaitsekorralduskava	
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärke on seatud ka sellistele hüvedele/väärtustele, mis ei ole määrusega ala kaitseväärtuseks seatud?	Jah	kaitsekorralduskava	Kaitse-eesmärgid on seatud laanerähnile.
planeerimine	meetmed	Kas kaitsealal on vaja aktiivseid kaitsekorralduslikke tegevusi (lisaks LKS alusel kohalduvale kaitsekorrale/piirangutele)?	Jah, täiendav sekkumine on vajalik	kaitsekorralduskava	
planeerimine	meetmed	Kas kõikide kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamiseks kavandati vajalikud meetmed/tegevused?	Kaitsekorralduslikud meetmed on seatud kõikidele asjakohastele kaitse-eesmärkidele. Kõik meetmed on SMART.	kaitsekorralduskava	Mõnede eesmärkide saavutamiseks on kirjas, et ei vaja täiendavaid tegevusi.
planeerimine	meetmed	Kas määratud meetmed näevad ette tegevusi väljaspool kaitseala piire?	Ei (teadaolevalt on vajadus tegevusteks väljaspool piire, kuid neid ei ole kavandatud)	kaitsekorralduskava	
planeerimine	meetmed	Kas tegevused käsitlesid kõiki kaitsealal tuvastatud ja kaitseväärtusi mõjutavaid survetegureid?	Kõikidel peamistel surveteguritel on vastav meede.	kaitsekorralduskava	Peamine survetegur on kraavituse tõttu muutused looduslikus veerežiimis, kavandatud on kraavide sulgemine.
rakendamine	sisendid	Kas saab välja tuua muid puudujääke ala kaitsekorraldusega seotud teadmistes/alusinfos (peale seisundiandmete puudujääkide)?	Ei, kaitsekorraldusperioodil ei ole selgunud olulisi puudujääke teadmistes	Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteem, EELIS	
rakendamine	sisendid	Kas teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud annavad piisava teabe, et hinnata ellu viidud tegevuste edukust ja kaitse-eesmärkide saavutamist või nende suunas liikumist?	Seire võimaldab hinnata poolte või enama (50%-<100%) tegevuste tulemuslikkust/kaitse-eesmärkide saavutatust	kaitsekorralduskava, EELIS	
rakendamine	sisendid	Kui teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud ei anna piisavat teavet, siis mida tuleb teha, et puudujääke lahendada?	Kuna elupaigatüüpide andmed on hindamise ajaks 15 ja rohkem aastat vanad, siis võiks neid uuesti inventeerida.	EELIS, hindaja teadmised	
rakendamine	sisendid	Kas seire-, inventuuride ja/või uuringute tulemusi kasutati ala kaitsekorralduse kohandamiseks?	Ei - seire tulemused ei ole olnud sisendiks kaitsekorralduslikele tegevustele	EELIS, KESE	
rakendamine	protsess	Kas huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava planeerimise etapis?	Jah - huvirühmi kaasati	kaitsekorralduskava	Toimus avalik väljapanek, kõigile maaomanikele saadeti isiklikud kirjad.
rakendamine	protsess	Kas kaitseala väärtuste ja kaitsekorralduse valdkonnas pädevaid huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava rakendamisse?	Ei ole asjakohane	kaitsekorralduskava, loodushoiutööde andmed (sh RMK, ELF)	Tegevusi ei ole tehtud.

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
rakendamine	protsess	Kas konsultatsioonide või tegevuste koordineerimise käigus tekkis teadaolevaid konflikte (vastasseise)?	Ei - konflikte ei tekkinud	kaitsekorralduskava, loodushoiutööde andmed (sh RMK, ELF)	Tegevusi ei ole tehtud.
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud pool-looduslike koosluste (niiduelupaikade) taastamistööde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	kaitsekorralduskava	Kaitsealal pole pool-looduslike koosluseid.
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud märgaladega ja veekogudega (soolupaigad, jõed, järved) seotud taastamistööde ellu viimise seis?	Ükski planeeritud taastamistöö ei ole rakendatud	kaitsekorralduskava, loodushoiutööde andmed (sh RMK, ELF)	Kavandatud kraavide sulgemist ei ole tehtud.
väljundid	meetmed	Milline on koosluste hooldamistööde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	kaitsekorralduskava	
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud liigikaitsetööde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	kaitsekorralduskava	
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud muude otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmete (hooldus-, taastamis- ja ohjamismeetmed jms) ellu viimise seis?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud meetmetest on rakendatud	kaitsekorralduskava, Keskkonnaameti dokumendihaldussüst eem	Kaitsekorralduskavas on kavandatud metssigade ja väikekiskjate arvukuse reguleerimine. Metssigade arvukust on kogu Eestis reguleeritud seoses sigade Aafrika katkuga, väikekiskjate arvukust ei ole reguleeritud.
väljundid	meetmed	Millised I ja II prioriteediga meetmed on tähtjaks rakendamata ja miks?	Looduslikku veerežiimi ei ole taastatud ja väikekiskjate arvukust ei ole reguleeritud, tähiseid on paigaldatud kavandatud vähem, kava vahehindamist pole tehtud. Põhjused pole hindajale teada, osaliselt on need tõenäoliselt seotud ressursipuudusega.	kaitsekorralduskava, loodushoiutööde andmed (sh RMK, ELF), Keskkonnaameti dokumendihaldussüst eem, külastustaristu virtuaalkontor	
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga inventuurid, seire ja uuringud on ellu viidud?	Kõik või enamik (≥90%) planeeritud meetmetest on ellu viidud. Kõik meetme aspektid on täidetud ja rakendatud.	kaitsekorralduskava, EELIS, KESE	Tehtud on metsise ja kanakulli seire/invnetuurid.
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga ala valitsemisega seotud meetmed (kavad, kaitse-eeskirjad jms) on ellu viidud?	Ükski planeeritud meetmetest ei ole rakendatud	kaitsekorralduskava	Planeeritud on tulemuslikkuse vahehindamine, mida pole tehtud. Kaitsekorralduskava uuendamine on kavandatud 2026. aastasse. Seda küsimusele vastamisel ei arvestata, sest tähtaeg ei ole hindamise ajaks saabunud.
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga rekreatsiooni ja keskkonnaharidusega seotud meetmed on ellu viidud?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud meetmetest on rakendatud	kaitsekorralduskava, külastustaristu virtuaalkontor	Kaitsekorralduskava näeb ette paigaldada 14 tähist ja 1 infotahvel. Külastustaristu virtuaalkontori alusel on tähiseid 7 ja infotahvel puudub.

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	meetmed	Kas hinnataval perioodil on lisaks ellu viidud sellised kaitse-eesmärged toetavaid tegevusi, mis ei ole ette nähtud kavaga?	Ei ole	kaitsekorralduskava, loodushoiutööde andmed (sh RMK, ELF), Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteem, külastustaristu virtuaalkontor	
väljundid	tulemused	Milline on nende liikide seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Ühegi kaitseväärtuse seisund ei ole stabiilne või paranenud	EELIS, KESE	Kaitseväärtusteks on metsis ja kanakull. Metsisekukkede arv on alates 2010. aastast langenud, olles viimase (2020. a) seire järgi 1-2 kukke (2010 - 4, 2015 - 3 kukke). Kanakulli pesa oli viimati asustatud 2020. aastal. Samal aastal varises üks kahest pesapuust. 2021., 2022. ja 2023. aastal oli kanakulli pesa asustamata ja liiki kaitsealal ei tuvastatud.
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste väärtuste seisund on halvenenud?	metsis ja kanakull	EELIS, KESE	
väljundid	tulemused	Kui alla 90% liikide seisund on stabiilne või paranenud, siis palun tooge välja liikide seisundi halvenemise põhjused ja/või, millised tegevused on teie arvates vajalikud, et saavutada paremaid tulemusi?	Põhjused on pigem üle-eestilised ja väikesel Kirikuraba LKA-l eeldatavasti palju teha ei ole võimalik. Teha tuleks kaitsekorralduskavas planeeritud loodusliku veerežiimi taastamise tööd, mis koos kujundusraietega eeldatavasti mõjuvad metsisele soodsalt.	kaitsekorralduskava, KESE	
väljundid	tulemused	Milline on nende elupaikade seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Kõigi või enamiku (≥90%) kaitseväärtuste seisund on paranenud või on jäänud samaks.	EELIS, ortofoto	Elupaigainventuure ei ole kaitsekorraldusperioodi jooksul tehtud. Kuna valdavalt asuvad elupaigad sihtkaitsevööndis, kus kaitsekord tagab nende säilimise, loeb hindaja elupaikade seisundi vähemalt stabiilseks. Eeldatavasti mõnede elupaigatüüpide seisund on ka paranenud.
väljundid	tulemused	Kui ≥90% elupaikade seisund on sama või paranenud, siis palun tooge välja peamised edutegurid?	Sobiv kaitsekord, sihtkaitsevööndi režiim.	EELIS, hindaja teadmised	
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste elupaikade seisund on halvenenud?	Ei ole asjakohane.	EELIS	
väljundid	tulemused	Milline on ala kaitsekorralduse mõju ökosüsteemi teenustele?	Ökosüsteemi teenuste pakkumine on oluliste muutusteta	KAURI ELME kaardikihid	Hindamisel on lähtutud suunised vastamiseks sellest osast, mis teha siis, kui muutust pole võimalik hinnata. Kirikuraba LKA hindepunktid nelja ökosüsteemi teenuse (mulla org C, elupaigahüve, tolmeldamine, vee reguleerimisvõime) kaardi alusel on 7,23 (keskmine).

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	tulemused	Millised on olnud muutused ala ökoloogilises sidususes?	Ökoloogiline sidusus on stabiilne	KAURi ELME kaardikihid	Hindamisel on lähtutud suunised vastamiseks sellest osast, mis teha siis, kui muutust pole võimalik hinnata. Kirikuraba LKA sidususe hindepunktid ELME kaardikihtide alusel on 68,41 (keskmine).
väljundid	tulemused	Kas on tuvastatud ala kaitsekorra rikkumisi?	Puuduvad teadaolevad rikkumised	OKAS, vääртеomenetluse portaal	
väljundid	tulemused	Kas teie hinnangul on ala kaitsekord olnud sobiv ja piisavalt tõhus kaitse-eesmärkide saavutamise toetamiseks?	Ei, kuid kaitsekorra muutmine on juba töös	EELIS	Osale piiranguvööndist on loodusväärtuste kaitseks kavandatud sihtkaitsevööndi režiim.
väljundid	tulemused	Kas määruses nimetatud ala kaitseväärtused on asjakohased ja piisavad?	Jah	Riigi Teataja, EELIS	

Skoor

	Max skoor	Hindamise skoor	Tulemus (%)
Koondskoor	93	69	74,2%
Üldine	3	3	100,0%
Seisund (planeerimine)	15	15	100,0%
Survetegurid (planeerimine)	9	8	88,9%
Eesmärgid (planeerimine)	9	9	100,0%
Meetmed (planeerimine)	9	6	66,7%
Sisendid (rakendamine)	9	5	55,6%
Protsess (rakendamine)	3	3	100,0%
Meetmed (väljundid)	15	5	33,3%
Tulemused (väljundid)	21	15	71,4%

Üldine	3	3	100,0%
Planeerimine	42	38	90,5%
Rakendamine	12	8	66,7%
Väljundid	36	20	55,6%

Mõisted ja lühendid

Mõiste	Selgitus
Kaitseväärtus	Ala kaitse alla võtmise määruks/kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk).
Kaitse-eesmärk	Kaitseväärtuse soovitud seisund.
Kava	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduse aluseks olev tegevuskava: kaitsekorralduskava, liigi kaitse tegevuskava, elupaiga tegevuskava.
KKK	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduskava.
Kaitsekorraldusperiood	Esmakordsel hindamisel ja ajakohase (s.t kava sisu on olnud üldjoontes jätkuvalt asjakohane) kava olemasolul on hinnatava kaitsekorraldusperioodi alguseks kava algus/koostamise aeg ja perioodi lõpuks hindamise aeg. Kava puudumisel ja/või korduval hindamisel saab kaitsekorraldusperioodiks arvestada hindamistsükli pikkust/eelmise hindamise läbi viimise aega (vastavalt hindamise korraldusele 10 või 12 aastat).
Survetegur	Kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist negatiivselt mõjutav tegur (nt reostuskoormus, häiringud, maaparanduse mõju, intensiivne maakasutus, võõrliikide surve jm)
Kaitsekorralduslikud meetmed	Tegevused, mida tuleb rakendada kaitse-eesmärkide saavutamiseks, sh eesmärkide saavutamist ohustavate mõjutegurite ohjamine. Kaitsekorralduslike meetmete hulka kuulub elupaikade kaitsmine, säilitamine, loomine, taastamine, majandamine. Käesoleva hindamise kontekstis on eristatud: - looduskaitsealadest ja/või ala kaitse-eeskirjast tulenev kaitsekord (õigusaktidega kehtestatud piirangud); - kaitseala n-õ aktiivne majandamine ehk täiendavate tegevuste planeerimine läbi tegevuskavade, tööplaanide, toetusprogrammide (nt elupaikade taastamine ja hooldamine, külastustaristu rajamine). N-õ aktiivsete meetmete puhul on omakorda eristatud: - looduskaitsemeetmed/otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmed ehk tegevused, mille rakendamisest võib oodata otsest kasu liikide või elupaikade seisundile (nt elupaiga taastamine, elupaiga hooldamine, võõrliigi tõrje). - toetavad meetmed ehk tegevused, mille kasu kaitseväärtustele on kaudne (nt seire seisundi tuvastamiseks, kava koostamine ja tulemuslikkuse hindamine tegevuste planeerimiseks, haridusprogrammid teadlikkuse tõstmiseks, kaitseala tähistamine piirangute rakendamiseks jm)
SMART	Mõistet SMART (specific, measurable, achievable, relevant, time-bound) kasutatakse siinkohal kaitse-eesmärkide ja meetmete kontekstis. "SMART" mudelile vastav eesmärk või meede on konkreetne, mõõdetav, saavutatav, asjakohane ja ajaliselt määratletud.
Väljund (rakendatud tegevus)	Väljunditeks on ellu viidud tegevused ja nende mõõdetavad näitajad: nt taastatud või hooldatud alade pindala, rajatud külastustaristu pikkus, kontrollkäikude arv vms.
Tulemus (saavutatud seisund)	Tulemus on ellu viidud tegevuste abil saavutatud olukord, mis võib olla kirjeldatud läbi liikide ja elupaikade seisundi.
PAME hindamine	PAME (Protected Area Management Effectiveness) on IUCNi WCPA raamistikul põhinev lähenemine, millega hinnatakse kaitsealade valitsemise tulemuslikkust läbi aspekti kaudu — kontekst, planeerimine, sisendid, protsessid, väljundid ja tulemused. PAME hindamine näitab, kui hästi ala juhtimine aitab saavutada seatud looduskaitsealaseid eesmärgi.

Survetegurite kategooriad	Selgitus
põllumajandus	(intensiivne) maaharimine, karjatamine, taimekaitsevahendite ja väetiste kasutamine jm
rohumaade hülgamine	niitmise või karjatamise lõppemine
põllumajandusmaade kuivendamine	põllumajandusmaade maaparandusüsteemid
metsandus	raied, raadamine, metsastamine jm
metsamaade kuivendamine	metsamaade maaparandusüsteemid
kaevandamine	kaevandamine, s.h turbakaevandused
energia tootmine (sh infrastruktuur)	hüdroenergia, tuulepargid, päikesepargid, elektriliinid jm
transport	teed, raudteed, sadamad, maismaa- ja veeliiklus jm
ehitustegevus ja asustus	asustuse laienemine, ehitustegevus, puhketegevused, reostus asustusest, äri- ja tootmistegevusest jm
elusorganismide kasutus	vesiviljelus, kalastamine, jahipidamine, toidu ja muu materjali kogumine loodusest, liikide või elupaikade kahjustamine jm
militaartegevused ja muud inimsekkumised	militaarialad, tarastamine, vandalism
võõr- ja problemaatilised liigid	võõrliigid, probleemsed kodumaised liigid jm
segaallikatest põhjustatud reostus	heitel vette, heited pinnasesse, heited õhku, müra, valgusreostus jm
inimtekkelised veerežiimi muutused	maaparandus, veekogude hüdroloogia muutmine, veevõtt jm
looduslikud protsessid	erosioon, eutrofeerumine, koosluste looduslik areng, kisklus, kobraste tegevus, haigused ja parasiidid jm
loodusõnnetused	torm, põleng, maalihe, üleujutus jm
kliimamuutused	põuad, üleujutused, veerežiimi muutused, liikide levikuareali muutumine jm kliimamuutuste mõjul
muu	

Loodusdirektiivi aruande hinnangud	Selgitus
soodne	favourable = FV
ebapiisav	unfavourable-inadequate= U1
halb	unfavourable-bad = U2
teadmata	unknown=XX